

Investigating and Explaining the Effects of Corona on the Economy of Rural Areas, Case Study: Upper Eshkevar Village

ABSTRACT

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

۱. Hossein Rabiee, * Ph.D.

۲. Maryam Takrosta, M.sc

۱. Assistant Professor of
Political Geography,
Kharazmi University
, Alborz, Iran.

۲. Master of Geography and
Rural Planning, Kharazmi
University, Tehran, Iran.

Correspondence*

Address: Department of
Political Geography,
Faculty of Humanities,
Kharazmi University,
Alborz, Iran.

Email: rabiee@khu.ac.ir

Article History

Received: ۲۹ May ۲۰۲۱

Accepted: ۱۷ August ۲۰۲۱

Rural economy is considered as an economic foundation due to providing food security and essential goods for a country. Therefore, any threat to this type of economy can have many negative consequences on other dimensions of economy. The spread of the Corona Virus has had various effects on the world economy, especially on the rural economy. This research tries to study and analyze the economic effects of the Corona Virus outbreak on the village of Upper Eshkevar. The present research is applied in terms of its goal and is descriptive-analytic in terms of method. The nature of data is quantitative and qualitative and the method of data collection is based on library and field findings. Data analysis is based on future study techniques including interaction analysis. The research findings show that, four main factors including unsustainable employment, unsustainable income, increasing rural poverty and decreasing in investment are in association with COVID-۱۹ effects. Based on t-test and Pearson, it can be said that the economic effects of Corona Virus have averaged ۴,۴۴, which shows a significant difference ($p > ., .\delta$). It can be said that Corona Virus has had significant effects on the economy of Eshkor Alia village.

Keywords: Rural Economy, Corona Virus, Upper Eshkevar Village.

بررسی و تبیین تاثیرات کرونا بر اقتصاد مناطق

روستایی، نمونه موردی: روستای اشکور علیا

حسین ربیعی* Ph.D.

استادیار جغرافیای سیاسی، دانشگاه خوارزمی، تهران ایران.

مریم تک روستا M.Sc

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه خوارزمی. البرز.

چکیده

اقتصاد روستایی با توجه به تامین نمودن امنیت غذایی و کالاهای ضروری و اساسی یک کشور به عنوان بنیان اقتصادی محسوب می‌گردد. بنابراین هرگونه تزلزل در این نوع اقتصاد می‌تواند عواقب بسیاری بر سایر ابعاد اقتصادی داشته باشد. شیوع ویروس کرونا تاثیرات مختلفی را بر وضعیت اقتصادی جهان به ویژه اقتصاد روستایی بر جای گذاشته است. با توجه به وضعیت گسترش این بیماری در ایران، هدف از انجام تحقیق این است که پیامدهای اقتصادی شیوع ویروس کرونا بر زندگی روستاییان بررسی و تحلیل شود. تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و نوع روش پژوهش توصیفی-پیمایشی است. ماهیت داده‌ها کمی و کیفی بوده و روش گردآوری داده‌ها و اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای، اسنادی و پیمایشی است. تجزیه و تحلیل داده‌ها مبتنی بر تکنیک‌های آینده پژوهی از جمله تحلیل تاثیرات متقابل است. یافته‌های تحقیق نشان داده است که در این زمینه چهار عامل اصلی همچون اشتغال ناپایدار، درآمد ناپایدار، افزایش فقر روستایی و کاهش سرمایه گذاری قابل توجه است. بر مبنای آزمون T و پیرسون می‌توان بیان نمود که تاثیرات اقتصادی کرونا ویروس میانگین ۴/۴۴ را به دست آورده‌اند که اختلاف معناداری وجود دارد. ($p > 0.05$) بنابراین تاثیرات اقتصادی کرونا بر دهستان اشکورعلیا در حد بالایی ارزیابی شده است. می‌توان بیان نمود که کرونا دارای تاثیرات قابل توجهی بر اقتصاد روستای اشکورعلیا بوده است.

واژگان کلیدی: اقتصاد روستایی، ویروس کرونا، روستای اشکور علیا.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۲۶

نویسنده مسئول: Rabiee@khu.ac.ir

مقدمه

فضاهای روستایی به دلیل این که بخش قابل توجهی از جمعیت را در خود جای داده‌اند، همواره مورد تاکید و توجه برنامه‌ریزان بوده‌اند. از سوی دیگر فعالیت‌های عمده بخش کشاورزی در پیوند عمیق با این محیط است به گونه‌ای که می‌توان گفت این دو مکمل هم و غیر قابل انفکاک از یکدیگر هستند [۳۵]. به بیان دیگر، تولید در بخش کشاورزی به عنوان بخش اول فعالیت‌های اقتصادی بشر، همواره فعالیتی مختص روستایی بوده و ماحصل تولید به عنوان منبع اصلی درآمد، ایجاد کننده فرصت اشتغال و ... نقش اساسی در حیات و توسعه او داشته است [۲۵]. از سویی دیگر نیز این بخش اقتصادی در تحکیم پایه‌های اقتصادی کشورهای روبه رشد و در حال گذار نقشی اساسی ایفا می‌کند. از آنجا که بخش کشاورزی از نظر تامین نیازهای غذایی مردم، تامین مواد اولیه صنایع، اشتغال افراد و ایجاد درآمد اهمیت دارد، ثبات و استمرار رشد اقتصادی تولید در بخش کشاورزی از عوامل عمده کمک کننده به ثبات اجتماعی و رشد اقتصادی جامعه کلان (کشور) نیز به شمار می‌آید. بنابراین تحول در اقتصاد روستایی مرهون تغییر و دگرگونی در اقتصاد تولید کشاورزی است که در سطح منطقه‌ای و محلی، گام زیربنایی و اساسی شناخت موانع و چالش‌ها و سپس انجام اقدامات راهبردی در راستای تعدیل موانع می‌باشد.

در واقع می‌توان بیان نمود که، جهان امروز وارد عصر ژئواکونومیک شده است و این عرصه به میدان نبرد برای به دست آوردن، استفاده و توزیع مجدد کالاها و خدمات ملی بین المللی تبدیل شده است. بنابراین هر گونه تغییر در عرصه ژئواکونومیک می‌تواند حیات و تداوم کشورها را تحت تاثیر خود قرار دهد. هم اکنون عرصه جهانی با بیماری کووید ۱۹ از دسامبر ۲۰۱۹ درگیر شده است. این بیماری نخستین بار از شهر ووهان چین به سایر مناطق جهان گسترش پیدا کرده است و هم اکنون دارای همه گیری وسیعی می‌باشد به طوری که نزدیک به نیمی از مردم جهان در قرنطینه اجباری به سر می‌برند. شیوع این بیماری به صورت گسترده می‌تواند تاثیرات ژئواکونومیک وسیعی در سطح ملی، منطقه‌ای و بین المللی داشته باشد. گزارشی که از سوی یونیسف منتشر شده است بیان کرده که اندازه ویروس آنقدر کوچک است که آن را با چشم نمی‌توان دید. عمر این ویروس بیش از ۱۲ ساعت می‌باشد و در دمای بین ۲۷ تا ۲۶ درجه سانتی‌گراد تا روزها می‌تواند زنده بماند. به همین دلیل در مناطق گرم زندگی نمی‌کند. بنابراین دانشمندان جهان مطرح نموده‌اند قرنطینه می‌تواند نقش مهمی در کنترل این ویروس داشته باشد. بنابراین این اقدامات می‌تواند اقتصاد جهانی را با اختلال روبرو سازد و اگر مدت زمان طولانی

و فعالیت‌های جاری در آن محیط است. یعنی بدون انسان یا محیط و عملکردهای آن، نمی‌توان فضای جغرافیایی را مورد تحلیل و بررسی قرار داد. بر این اساس فضای جغرافیایی پدیده‌ها، عناصر، جریان‌ها و روندهایی که داری کنش‌پذیری و کنش‌گری هستند را به صورت یکپارچه و در یک مکان ویژه تحت تاثیر قرار می‌دهد. بنابراین بسیاری از مجهولات موجود در فضای جغرافیایی از این طریق از قابلیت شناسایی و تجزیه و تحلیل برخوردار می‌گردند [۲۸].

در دهه ۱۹۷۰ این دیدگاه مطرح بود که فضا به عنوان یک ساخت اجتماعی مطرح می‌باشد یعنی اعتقاد بر این امر بود که روابط اجتماعی و اعمال مادی و اجتماعی شکل دهنده به مفهوم فضا هستند. در دهه ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ جغرافیدانانی از جمله میشل فوکو (۱۹۸۶)، آنتونی گیدنز (۱۹۹۵)، پیر بوردیو (۱۹۸۵) و هانری لفور (۱۹۹۱) اشاراتی به این مفهوم داشته‌اند.

همان‌گونه که بیان شد هر فضای جغرافیایی در برگیرنده مجموعه‌ای از مناسبات اجتماعی می‌باشد که در روند تولید و باز تولید نقش به‌سزایی دارند. در این ارتباط لفور بیان می‌کند که دو دسته از روابط بر تقسیم کار خانواده‌ها تاثیر گذار بوده است و جزئی جدایی‌ناپذیر از آن بوده است. علاوه بر این وی بیان می‌کند که فضا نوعی شیوه تولید محسوب می‌گردد. در این باره اذعان می‌نماید که روابط اجتماعی تنها زمانی موجودیت اجتماعی خواهند یافت که دارای عملکردی فضایی باشند. بنابراین به خوبی می‌توان مشاهده نمود که هر جامعه و امور مرتبط با آن در هر مقیاسی که باشند به نحوی فضایی عمل می‌کنند و سازمان فضایی شکل‌گیرنده آن دارای کارکردهای متفاوت خواهد بود. بنابراین جوامع بشری در سطح کلان و خرد در قالب سرزمین‌ها و کشورها نظام‌هایی را شکل می‌دهند که دارای بستری ساختاری و دربرگیرنده روابط، فعالیت‌ها به صورت مجزا و مشترک می‌باشند [۳۸].

در نهایت می‌توان بیان نمود که این نوع فضای جغرافیایی به بازتولید صورت بندی‌های اجتماعی و فرهنگی متفاوتی با توجه به تحولات موجود در طبیعت می‌پردازد. در ارتباط با اقتصاد فضا نیز می‌توان بیان نمود که اقتصاد فضا، الگوی مکانی، یک اقتصاد (همانند توزیع و محل فعالیت‌های تشکیل دهنده آن) و جریان‌های فضایی فی مابین آن همانند حرکت جمعیت، کالا، خدمات و سرمایه را اقتصاد فضا می‌نامند. در نظام‌های سرمایه داری مفاهیم فضا و کاربردهای متفاوت آن، معانی متفاوتی را پیدا می‌کند. به نقل از مارکس، در یک نظام سرمایه داری فضا جزئی از نیروهای تولید و در کنار دیگر عوامل تولید از جمله (دانش، مهارت نیروی کار، مواد خام، تکنولوژی و ...) قرار می‌گیرد [۱۱]. به تعبیر کوهن، باید نقش

این روند ادامه یابد سقوط اقتصاد جهانی را سبب خواهد شد. سازمان ملل و بهداشت جهانی برای کنترل این ویروس تلاش بسیاری نموده‌اند اما وضعیت جهانی روز به روز در حال بدتر شدن است و تعداد زیادی از کشورها را به اسارت خود در آورده است [۱۸]. باتوجه به این‌که قرنطینه می‌تواند دارای عواقب بسیار زیادی برای اقتصاد به ویژه اقتصاد روستایی در روستای اشکور علیا باشد و اثرات منفی و قابل توجهی را بر این نوع اقتصاد وارد آورده جای دارد تا در این تحقیق بدین موضوع پرداخته شود. بنابراین سوال اصلی تحقیق بدین صورت است که عوامل موثر بر تاثیرات اقتصادی شیوع کرونا در روستای اشکور علیا به چه صورتی است؟ فرضیه تحقیق نیز بدین صورت است که به نظر می‌رسد شیوع گسترده کرونا دارای تاثیرات قابل توجهی بر اقتصاد روستایی، فقر، درآمد، اشتغال ناپایدار و ... می‌باشد.

مبانی نظری

۱- فضا و اقتصاد فضا

از دیدگاه شناختی فضا، ذهنی و تولید شده توسط ذهن در نظر گرفته شده است و از دیدگاه روابطی، فضا به عنوان نوعی از روابط اجتماعی می‌باشد که ساخته شده از پیوندهای مرتبط با مسائل و ابعاد گوناگونی که در محیط پیرامونی وجود دارد می‌باشد. از دیدگاه کثرت‌گرایانه و نسبی‌گرا نیز می‌توان بیان نمود که تعریف نسبی از فضا بیان‌کننده سعادت مطلق و قابل تعمیم به آحاد افراد موجود در تمام زمان‌ها معتقد نمی‌باشد. از این دیدگاه، فضا به عنوان یک ظرف بی طرف و منفعل نمی‌باشد بلکه عاملی است که به صورت دائمی و همیشگی به تولید و باز تولید مناسبات و روابط بین فرم‌ها و فرآیندها می‌پردازد. بنابراین می‌توان بیان نمود که رفتار فضایی در این باره مبتنی بر قوانین طبیعی موجود در یک محیط نمی‌باشد بلکه فرآیندی ناشی از روابط موجود بر فضا در نظر گرفته می‌شود [۲۰].

در ارتباط با فضای جغرافیایی می‌توان بیان نمود که این فضا، متشکل از یک یا چند مکان انسان ساخت می‌باشد که بر بستری طبیعی قرار گرفته و دارای تاثیر پذیری و تاثیرگذاری قابل توجهی بر محیط پیرامونی خود می‌باشد. این فضای مورد نظر از ویژگی‌هایی مانند حریم مشخص، وسعت، همگنی و ساختار تعیین شده برخوردار است [۳۲]. فضا در بعد انسانی در برگیرنده مکان‌هایی با کارکرد مشترک است که براساس عملکردها و فعالیت‌های انسانی شکل گرفته است [۱۹]. بنابراین به خوبی می‌توان مشاهده نمود که یک فضای جغرافیایی دارای سه عنصر پایه‌ای و اصلی یعنی انسان، محیط

اقتصادی و فرصت‌های شغلی، خصوصاً برای نیروی انسانی رو به افزایش روستایی است که تا حدودی نشأت گرفته از نوع نگرش به روستا و سیاست‌گذاری‌های دولتی و عوامل درونی روستاست [۴۶].

در این بین می‌توان به توسعه روستایی و ارتباط آن‌ها با اقتصاد روستایی بدین صورت اشاره نمود: اقدامات مرتبط با توسعه روستایی به منظور توسعه بیشتر اجتماعی و اقتصادی در جوامع روستایی است که صورت می‌پذیرد [۶]. برنامه‌های توسعه روستایی از نظر تاریخی دارای رویکردهای بالا به پایین هستند که از سوی دولت‌های محلی و یا سازمان‌های توسعه منطقه‌ای انجام می‌پذیرد. با این وجود یک شکاف سازمانی حیاتی را در اواخر دهه ۱۹۶۰ می‌توان مشاهده نمود که منعکس کننده اختلافات بین سازمان‌های ملی و جوامع روستایی بوده است که منجر به تمرکز زیادی بر مشارکت پذیری جوامع در برنامه‌های توسعه روستایی شده است. این موضوع اغلب از طریق سیاست‌های تمرکز زدایی سیاسی در کشورهای در حال توسعه، به ویژه در بین کشورهای آفریقایی یا سیاست‌هایی که قدرت تصمیم‌گیری اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و ... را دارند صورت می‌پذیرد [۱۷].

در نتیجه می‌توان بیان نمود که جمعیت‌های محلی نیز از این طریق قادر هستند تا ابتکارات درون زایی را برای توسعه همه جانبه جامعه خود انجام دهند و بنابراین اصطلاح توسعه روستایی محدود به جوامع و مسائل کشورهای در حال توسعه نیست. در واقع بسیاری از کشورهای پیشرفته نیز در برنامه‌های توسعه روستایی خود این موضوع را مد نظر قرار داده‌اند. هدف از توسعه روستایی باید پیدا نمودن راه‌هایی برای بهبود بخشی به زندگی روستایی باشد که در راستای تامین نمودن نیازهای مهم جوامع روستایی حرکت می‌نماید [۲۹]. برای رسیدن به این هدف اغلب مدل‌های توسعه روستایی همچون رویکردهای از پایین به بالا، ارزیابی مشارکتی روستایی، ارزیابی سریع روستایی و مشارکت پذیری مردم مورد بهره‌گیری قرار می‌گیرد [۲].

۳- تأثیرات اقتصادی کرونا ویروس در سطح

فراملی

در پایان سال ۲۰۱۹ و آغاز سال ۲۰۲۰، موارد متعددی از عفونت انسان‌ها با ویروس کرونا در بازار عمده فروشی غذاهای دریایی ووهان چین گزارش شد [۲۱]. در ۷ ژانویه ۲۰۲۰ این ویروس از سوی سازمان بهداشت جهانی WHO به‌عنوان کووید ۱۹ نام گذاری شد [۴۴]. گزارش صندوق بین‌المللی پول در سال ۲۰۲۰ بیان نموده است که بیماری کووید ۱۹ اقتصاد جهانی را با یکی از بدترین رکودهای تاریخی روبرو ساخته

فضا به‌عنوان نیروی تولید و در نتیجه به‌عنوان عنصر بنیادین در نحوه عمل سرمایه‌داری مورد بررسی قرار گیرد و در چنین شرایطی یقیناً، مالکیت فضا می‌تواند موقعیتی مهم در ساختار اقتصادی ایفا نماید. [۷]

بنابراین با توجه به تعریفی که از فضا شد می‌توان گفت طبیعت و اعمال و عملکردهای انسانی جزوی از این فضا محسوب می‌گردند که عملکردهای اقتصادی بنا بر گفته هنری لوفور تولید کننده فضا هستند و سبب شکل‌گیری فضای اقتصادی در یک منطقه می‌گردند. اعمال و اقدامات اقتصادی انسان‌ها در یک منطقه در غالب فضای جغرافیایی تولید کننده فضای اقتصادی است و این عامل می‌تواند تحت تاثیر مولفه‌های بی‌شمار درونی و بیرونی قرار گیرد و از این رو در مطالعات جغرافیایی از اهمیت به‌سزایی برخوردار است زیرا تولید کننده نوعی گفتمان متناسب با محیط شکل‌گیرنده آن است. به‌عنوان مثال اقتصاد روستایی و یا اقتصاد شهری متناسب با فضای شکل‌گیرنده آن به تولید گفتمان پرداخته است و بسیاری از راهبردها و استراتژی‌ها متناسب با شرایط اقتصادی و محیطی آن تدوین می‌گردد.

۲- اقتصاد روستایی

مناطق روستایی محل زندگی اکثریت فقیرنشینان است. بر اساس داده‌های ILO بیشترین فقیران در مناطق روستایی به سر می‌برند جایی که نرخ فقر چهار برابر بیشتر از مناطق شهری است و کمبود کار مناسب نیز در این مناطق به شدت احساس می‌گردد [۴۳]. در ساختار اقتصادی نواحی روستایی کشورهای مختلف، کشاورزی محور اساسی تامین معیشت به شمار می‌رود [۴۲].

مهمترین ویژگی چنین ساختاری، فقدان تنوع در بسترهای اقتصادی و فرصت‌های شغلی، به خصوص برای نیروی انسانی رو به افزایش روستایی می‌باشد که تا حدودی نشأت گرفته از نوع نگرش به روستا و سیاست‌گذاری‌های دولتی و عوامل درونی روستاست. چنین ساختار اقتصادی و شغلی در نواحی روستایی، مسائل خاصی را به دنبال داشته که از جمله آن‌ها می‌توان به انعطاف کمتر در مقابل نوسانات کوتاه مدت اقلیمی، نوسان قیمت محصول در زمان برداشت و ... اشاره کرد [۱۵].

در واقع می‌توان بیان نمود که، نقش و جایگاه روستاها در فرآیندهای توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در مقیاس محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی و پیامدهای توسعه نیافتگی مناطق روستایی چون فقر گسترده، نابرابری فزاینده، رشد سریع جمعیت، بیکاری و حاشیه‌نشینی شهری موجب توجه به توسعه روستایی و حتی تقدم آن بر توسعه شهری شده است [۴]. مهمترین ویژگی چنین ساختاری، فقدان تنوع در بسترهای

تحت تاثیرات منفی خود قرار دهد [۴۵].

پیشینه تحقیق

راولز [۳۳] (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «تاثیر کووید ۱۹ بر کشاورزی و اقتصاد روستایی» بیان می‌کند، برنامه ریزی و آماده سازی دولت مرکزی برای مقابله با بیماری همه گیر COVID-۱۹ ضربه بزرگی به اقتصاد هند وارد کرده و مشکلات عظیمی را برای مردم کارگر کشور به وجود آورده است. اقتصاد غیر رسمی روستایی بیشترین ضربه را به این کشور وارد کرده است. امتناع دولت مرکزی از تصدیق بحران و مدیریت نادرست آن‌ها در کنترل آن، رنج مردم را بدتر کرده و بحران را بیشتر تعمیق کرده است. فیلیسون [۳۱] (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «پیامدهای کووید ۱۹ بر اقتصاد روستایی» بیان می‌کند با استفاده از شواهد فعلی بریتانیا و همچنین درس‌هایی از شیوع بیماری آنفولانزا در سال ۲۰۰۱ و بحران‌های مالی ۲۰۰۷/۲۰۰۸، اثرات احتمالی اقتصادی بر تقاضا و عرضه را با توجه به وضعیت کشاورزی و همچنین بحث در مورد پیامدهای آن برای جوامع روستایی را مد نظر قرار داده است. بین تاثیرات موجود در مشاغل ارائه دهنده کالاها و خدمات برای خارج از خانه و در مقایسه با مصرف داخلی، تمایز قائل می‌شود و به عنوان نتیجه بیان می‌کند که کووید ۱۹ بر اقتصاد روستایی تاثیرات قابل توجهی داشته است. سینگ [۴۰] (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «تاثیرات کووید ۱۹ بر اقتصاد روستایی هند» بیان می‌کند مطالعه حاضر بینش‌هایی در مورد وضعیت کارگران مهاجر و تاثیر COVID-۱۹ بر اقتصاد روستایی در هند ارائه می‌دهد. یافته اصلی این تحقیق حاکی از آن است که ۴۰۰ میلیون کارگر در هند در اقتصاد غیر رسمی در معرض خطر فقر بیشتر در بحران قرار دارند. گزارش کم موارد COVID-۱۹ به دلیل آزمایش کم است. مهاجرت معکوس فشار مضاعفی بر کشاورزی و اقتصاد روستایی ایجاد خواهد کرد که منجر به سقوط تعداد قابل توجهی از مردم در فقر شدید خواهد شد. کووید ۱۹ تاثیر کوتاه مدت و بلند مدت بر اقتصاد روستایی در هند خواهد داشت. بسته اقتصادی دولت شامل اقدامات طولانی مدت است در حالی که اقدامات کوتاه مدت مانند مشوق نقدی و یارانه دستمزد باید برای نجات کارگران مهاجر و کشاورزان حاشیه‌ای انجام شود. مهم‌تر از همه فساد گسترده در سیستم، بزرگترین چالش در اجرای موثر برنامه‌ها است. اندرسون [۱] (۲۰۲۰) در مقاله‌ای با عنوان «تاثیرات کووید ۱۹ بر اقتصاد روستایی» بیان می‌کند بیماری کووید ۱۹ موجب وقفه در تولیدات و فعالیت‌های اقتصادی در سراسر جهان شده است. دولت‌ها از طریق اعطای وام و حقوق و دستمزد و اداره نمودن شرکت‌های کوچک و خرده پا قادر هستند تا میزان ضرر و زیان

است. به دنبال آن گزارش اکسفام اینترنشنال (۲۰۲۰) نیز هشدار داد که نیمی از جمعیت جهانی در نتیجه این بیماری به سمت فقر سوق داده می‌شوند [۳]. از جمله تاثیرات کرونا ویروس بر اقتصاد جهانی می‌توان به مواردی بدین شرح اشاره نمود:

صنعت هواپیمایی: به دلیل لغو پروازها و مسافرت‌ها صنعت هواپیمایی به شدت تحت تاثیر قرار گرفته است. در ۲۷ ژوئیه ۲۰۲۰ در سه ماهه اول سال ۲ میلیارد سفر هوایی کاهش پیدا نمود [۱۲]. در این بین مطالعات دانشگاه آکسفورد نیز نشان داد که ۵۱۹ میلیارد درآمد ناشی از مسافرت هوایی در ایالات متحده آمریکا کاهش پیدا کرده است. تقریباً ۵۷ درصد از سفرهای هوایی کنسل شده است و این عامل توانسته است تا بر تولید ناخالص داخلی تاثیرات قابل توجهی داشته باشد.

صنعت نفت: شوک ناشی از بیماری همه گیر کووید ۱۹ و ایجاد اختلال در مذاکرات بین کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) منجر به کاهش قیمت نفت شد. در تاریخ ۵ مارس ۲۰۲۰ اوپک ۱٫۵ میلیون بشکه نفت در روز را تولید نمود که نسبت به سه ماهه دوم سال ۲۰۲۰ کاهش پیدا کرده است. این بیماری تاثیرات نامطلوبی را بر بازارهای بین المللی داشته است و سبب شده است تا کشورهای وابسته به این صنعت با کسری بودجه روبرو شوند [۳۰].

صنعت توریسم: با شیوع این بیماری بسیاری از کشورها به دنبال این هستند تا با ایجاد نمودن قرنطینه همگانی از شیوع بیشتر آن در مناطق دیگر جلوگیری نمایند. بنابراین این بیماری باعث شده است تا تاثیرات بسیار مخربی بر صنعت گردشگری داشته باشد. بسیاری از کشورهای اروپایی مانند ایتالیا و اسپانیا بدهی بیشتری نسبت به سایر کشورها دارند و اغلب نیز منبع درآمدی آن‌ها از طریق گسترش صنعت توریسم و گردشگری بوده است به طوری که تولید ناخالص داخلی به ترتیب ۱۴٫۳ و ۱۳ درصد در سال ۲۰۱۹ از طریق گردشگری فراهم شده است. بنابراین اقتصاد کشورهایی از این دست می‌تواند با رکورد قابل توجهی روبرو شود. در ایالات متحده آمریکا نیز تقریباً ۸ میلیون نفر شغل خود را در این صنعت از دست داده‌اند و بخش گردشگری تحت تاثیر این همه گیری قرار گرفته است [۲۳].

بخش مالی: در اواخر فوریه ۲۰۲۰، عدم اطمینان، نوسان و ریسک بالای بازارهای مالی سبب ایجاد ضرر و زیان قابل توجهی در این بخش گردید. به صورتی که می‌توان مشاهده نمود یک افت ناگهانی در بازارهای سهام در طی چند هفته که تقریباً برابر با ۳۰ درصد بود رخ داد و سرعت فروش بیش از بحران مالی جهانی در سال ۲۰۰۸-۲۰۰۹ بود. در ابتدای مارس ۲۰۲۰، بازار صندوق بین المللی نیز نشان داد که رشد بالای نقدینگی رخ داده است و این عامل می‌تواند بازارهای اعتباری را

وارده بر کشاورزان را بکاهند.

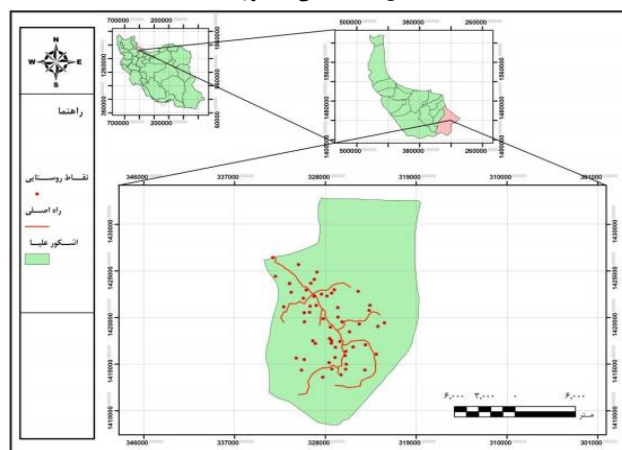
منطقه مورد مطالعه

منطقه مورد مطالعه در بخش رحیم آباد شهرستان رودسر در شمال ایران قرار دارد. دهستان مورد بررسی، به صورت کلی در قسمت کوهستانی قرار گرفته و از وضعیت پستی و بلندی خاصی برخوردار است. ارتفاع منطقه از سطح دریا حدوداً از ۱۵۰۰ تا ۲۰۰۰ متری قرار دارد. پوشش گیاهی به تناسب میزان ارتفاع و مقدار بارندگی و شیب دامنه‌ها و نحوه دخالت انسان به صورت انبوه تا تنگ و پراکنده دیده می‌شود. طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ جمعیت شهرستان مورد مطالعه از ۲۴۷۸ نفر به ۱۶۱۹ نفر کاهش یافته است. نکته قابل توجه، پایین بودن نسبت مردان به دلیل مهاجرت بالای منطقه است. این امر در نرخ باسوادی منطقه نیز در دو سرشماری اخیر خود را نشان می‌دهد. علت کاهش نرخ باسوادی منطقه نیز اغلب مهاجرت افراد جوان بوده است. افرادی که در منطقه ماندگار شده‌اند، افراد با سنین بالا بوده و محدودیت امکانات آموزشی به دلیل کوچک بودن نقاط روستایی در این امر نقش داشته است. از نظر اقتصادی نیز شغل اصلی ساکنان منطقه کشاورزی است. محدودیت‌های محیطی و به خصوص خشکسالی‌های دهه اخیر و بروز نامالیامات اقلیمی در اغلب سال‌ها محصولات کشاورزی منطقه را با تهدید جدی مواجه ساخته است. از مهمترین خصوصیات کشاورزی در منطقه می‌توان به معیشتی بودن، پراکندگی و کوچک بودن زمین‌های کشاورزی، بازدهی پایین نیروی کار، بالا بودن سن بهره برداران و فقدان تخصص، فرسایش خاک به علت استفاده زیاد اشاره کرد. این عوامل باعث می‌شود تا بازده کشاورزی به شدت پایین آید. دور افتادگی مناطق روستایی از شهرها، انتقال مازاد به شهرها، فقدان سرمایه در روستاها و گستردگی فقر در این مناطق باعث می‌شود تا محصول را با حداقل قیمت پیش فروش کنند. به همین دلایل برای توسعه روستایی منطقه نمی‌توان تنها به فعالیت کشاورزی اکتفا کرد. این منطقه دارای محرومیت‌های زیادی در ابعاد مختلف است یکی از دلایل آن است که در منطقه مورد مطالعه آهنگ خدمت رسانی و رشد و توسعه در آن از شتاب لازم برخوردار نبوده و علی‌رغم دارا بودن پتانسیل‌های اکولوژیکی، کشاورزی و نیروی انسانی تحصیل کرده، همچنان به‌عنوان یکی از مناطق محروم استان و حتی کشور به حساب می‌آید. بنابراین با توجه به شیوع کرونا این منطقه می‌تواند با توجه به شرایطی که برای آن برشمرده شد تحت تاثیرات قابل توجهی قرار گیرد.

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش پژوهش توصیفی-پیمایشی است. ماهیت داده‌ها کیفی و کمی و روش گردآوری داده‌ها به‌صورت کتابخانه‌ای، میدانی (پرسشنامه تاثیرات متقابل) و پیمایشی (در چند مرحله است). برای تحقیق حاضر ابتدا با مراجعه به منابع کتابخانه‌ای مهم‌ترین عوامل کلیدی تاثیرگذار بر اقتصاد روستایی شناسایی شدند، سپس جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار MICMAC استفاده شد. روش ساختاری در این نرم افزار بدین صورت است که روابط میان متغیرها به ویژه در سیستم‌های گسترده با ابعاد متعدد را تحلیل می‌کند. به کارگیری داده‌های کیفی در کنار داده‌های کمی این روش را به یکی از پرکاربردترین روش‌های آینده پژوهی تبدیل نموده است. در این روش جهت گردآوری داده‌ها ابتدا تاثیر متغیرها بر یکدیگر با توجه به نظر خبرگان و متخصصین امر در طیف ۱ تا ۳ ارزش گذاری شده است. در نرم افزار MICMAC میزان ارتباط بین متغیرها مورد بررسی قرار می‌گیرد بدین صورت که عدد ۱ عدم تاثیر، عدد ۲ تاثیر ضعیف، عدد ۳ تاثیر متوسط و عدد ۴ به منزله تاثیر زیاد است. بعد از گردآوری داده‌های مورد نظر داده‌ها در نرم افزار فراخوانی شده و سپس قدرت نفوذ و میزان وابستگی هر متغیر مورد بررسی قرار گرفته است. برای این بخش به ۱۰ نفر از متخصصان رشته جغرافیای سیاسی، علوم سیاسی و ژئوپلیتیک و جغرافیای روستایی مراجعه و پرسشنامه در اختیار ایشان قرار گرفت. روش نمونه‌گیری به صورت گلوله برفی بود. نمونه‌گیری گلوله برفی یک روش نمونه‌گیری غیر احتمالی برای مواقعی است که واحدهای مورد مطالعه به راحتی قابل شناسایی نباشند. به ویژه هنگامی که این واحدها بسیار کمیاب یا بخش کوچکی از یک جامعه خیلی بزرگ را تشکیل می‌دهند. در این روش آمارگیری پس از شناسایی یا انتخاب اولین واحد نمونه‌گیری از آن برای شناسایی و انتخاب دومین واحد نمونه‌گیری استفاده یا کمک می‌گیرد. به همین ترتیب واحدهای دیگر نمونه شناسایی و انتخاب می‌شوند. در مرحله بعد پرسشنامه‌ای بر مبنای عوامل اقتصادی تاثیر پذیر از کرونا در اختیار جامعه آماری (۱۶۱۹) تدوین شد که با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۱۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند، قرار گرفت.

شکل ۱: دهستان اشکور علیا

یافته‌های پژوهش

جهت شناسایی متغیرهای دخیل بر اقتصاد روستایی ضمن مطالعه مقالات داخلی و خارجی، پیشینه‌های مرتبط و پرسشنامه مبتنی بر متغیرهای موجود کلیه محورها و متغیرهای اصلی بعد

از اجماع پذیری کلی بدین صورت بدست آمده است. در این قسمت حدود ۴۰ پیشران بدست آمد که با اجماع پذیری و بررسی آن‌ها به ۲۴ عامل کلیدی و اصلی رسیدیم که در جدول ۱ ذکر شده است:

جدول ۱: شاخص‌های مورد نظر پژوهش

کد	شاخص	کد	شاخص
A ^۱	کاهش قدرت خرید	A ^{۱۳}	افزایش میزان قیمت کالاها و تولیدات محلی
A ^۲	درآمد ناپایدار	A ^{۱۴}	کاهش میزان پس انداز خانوارها
A ^۳	اشتغال ناپایدار	A ^{۱۵}	کاهش حجم مبادلات اقتصادی
A ^۴	توزیع نامتعادل ثروت	A ^{۱۶}	کاهش گردشگری روستایی
A ^۵	افزایش فقر	A ^{۱۷}	کاهش صنایع دستی روستا
A ^۶	کاهش سرمایه گذاری خارجی	A ^{۱۸}	کاهش تعداد واحدهای تولیدی فعال غیرکشاورزی
A ^۷	کاهش سرمایه گذاری داخلی	A ^{۱۹}	افزایش تقاضای روستائیان به خدمات مالی و اعتباری
A ^۸	نابرابری در دسترسی به امکانات رفاهی	A ^{۲۰}	کاهش تولیدات غیر زارعی
A ^۹	امنیت	A ^{۲۱}	از میان رفتن تولیدات
A ^{۱۰}	دسترسی نابرابر به خدمات بهداشتی	A ^{۲۲}	کاهش تولیدات مواد اولیه
A ^{۱۱}	بی ثبات جمعیتی	A ^{۲۳}	از میان رفتن امنیت غذایی
A ^{۱۲}	افزایش قیمت مسکن و زمین در روستا	A ^{۲۴}	افزایش نابرابری جنسیتی

منبع: نگارندگان

تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌های مورد نیازی که از طریق پرسشنامه بدست آمده است بدین شرح می‌باشد: ماتریسی در ابعاد ۲۴*۲۴ تنظیم شده است. درجه پرتشدگی ماتریس برابر با ۹۵٫۸۳۳٪ می‌باشد که نشان دهنده تاثیر عوامل مختلف انتخاب شده بر روی یکدیگر می‌باشد. از مجموع ۵۵۲ رابطه مورد ارزیابی در این ماتریس

تعداد ۲۴ رابطه عددشان صفر بوده که نشان دهنده عدم تاثیرگذاری بین متغیرها است، ۲۸ رابطه عدد یک که نشان دهنده تاثیرگذاری بسیار کم، ۲۳۶ رابطه عدد دو نشان دهنده تاثیر گذاری و تاثیر پذیری متوسط و ۵۵۲ رابطه عدد سه بوده که نشان دهنده تاثیر گذاری و رابطه بسیار زیاد بین متغیرها است.

جدول ۲: تحلیل اولیه داده‌های ماتریس و تاثیرات متقابل

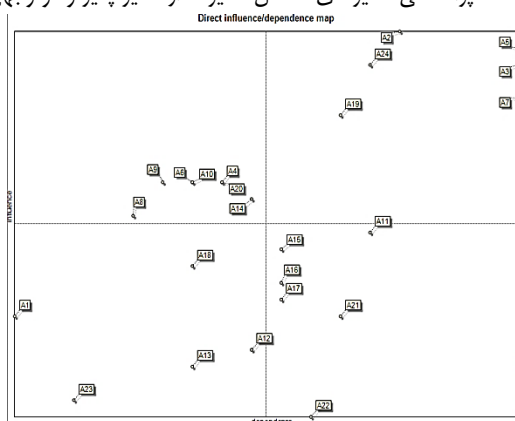
مقدار	شاخص
۲۴	سایز ماتریس
۲	تعداد تکرار
۲۴	تعداد صفر
۲۸	تعداد یک
۲۳۶	تعداد دو
۲۸۸	تعداد سه
۰	تعداد P
۵۵۲	کل
٪۹۵,۸۳۳	پرشدگی

منبع: نگارندگان

فعالیت می‌نمایند اما این بیماری سبب شده است تا نیروی کار از کار بیکار شده و اثرات منفی دیگری را نیز به اقتصاد روستایی وارد آورد. درآمد کم، عدم حمایت اجتماعی، شرایط ناایمن برای فعالیت، افزایش قیمت‌ها، کاهش تقاضا و ... تنش‌ها و مشکلاتی است که کشاورزان و خانواده‌های روستایی با آن روبرو هستند. به ویژه هنگامی که با این بحران روبرو می‌شوند به درخواست وام و افزایش تامین مالی از سوی دولت یا بخش خصوصی روی می‌آورند اما عدم اطمینان از سود آوری سبب کاسته شدن از اعتماد جهت دریافت وام می‌گردد و از این رو می‌توان شاهد فروپاشی اقتصادی به ویژه در مناطق روستایی کشورهای در حال توسعه بود.

همان‌گونه که در شکل ۱ مشاهده می‌شود، متغیرهای درآمد ناپایدار، اشتغال ناپایدار، افزایش فقر، کاهش سرمایه گذاری داخلی و افزایش نابرابری جنسیتی متغیرهایی هستند که دارای بیشترین تاثیر گذاری و تاثیر پذیری می‌باشند. کاهش تولیدات غیر زارعی، توزیع نامتعادل ثروت، امنیت، دسترسی نابرابر به خدمات بهداشتی و کاهش میزان پس انداز خانوارها این متغیرها بیشتر تاثیر گذار بوده و کمتر تاثیر پذیر می‌باشند. بنابراین سیستم بیشتر به این متغیرها بستگی دارد. متغیرهایی همچون بی ثبات جمعیتی، از میان رفتن تولیدات و کاهش حجم مبادلات اقتصادی از تاثیر گذاری پایین و تاثیر پذیری بالایی برخوردار هستند. کووید ۱۹ تقریباً تمامی کشورها را تحت تاثیر خود قرار داده است. میلیون‌ها کشاورز به صورت خود اشتغالی

شکل ۱: نقشه پراکنده متغیرهای مستقل، تاثیر گذار، تاثیر پذیر و دو وجهی

از نظر تقاضا، تقریباً می‌توان بیان نمود که بسیاری از کالاها و خدمات مصرف شده، کالاها و خدماتی هستند که در خارج از منزل وجود دارند و در نهایت کالاها و خدمات تجاری تحت تاثیر این عامل قرار گرفته و با کاهش روز افزونی روبرو خواهند

عوامل کلیدی در اقتصاد روستایی تاثیر پذیر از کرونا: -اشتغال ناپایدار: مشاغل و بخش‌های مختلف روستایی تحت تاثیر کرونا و ویروس قرار می‌گیرند زیرا این بیماری سبب می‌گردد تا تقاضا و عرضه با کاهش گردش مالی مختل گردد.

بسته بودن بازارها، ممکن است برخی از خانوارها دسترسی به غذا را از دست بدهند یا باید با هزینه بیشتری از مراکز دورتر خرید کنند. خانوارهایی که درآمد کمی دارند ممکن است به سراغ غذاهای کم مغذی بروند و این عامل مشکلات بیشتری برای این خانواده‌ها به وجود خواهد آورد.

-افزایش فقر روستایی: فعالیت اقتصادی در مناطق روستایی، به ویژه در کشورهای در حال توسعه به صورت غیر رسمی است و در بیشتر موارد کارگران روستایی وجود دارند که از حمایت‌های اجتماعی مرتبط با اشتغال از جمله بیمه بیکاری و ... برخوردار نیستند [۵]. در اکثر مناطق جهان روستاییان افرادی فقیر هستند و بنابراین شیوع این بیماری سبب از دست دادن شغل آن‌ها و در نتیجه افزایش آسیب‌پذیری آن‌ها شده است [۳۴]. فقدان وجود هر نوع مکانیسمی که بتواند این ریسک را مدیریت نماید برای ساکنان نواحی روستا دشوارتر شده است و سبب شده است تا سازمان بهداشت جهانی هشدار دهد که این مناطق در دوره شیوع کووید ۱۹ با فقر بیشتری روبرو خواهند شد. کارمزدی و مهاجرت فصلی در این مناطق شوک‌هایی را در درآمد افراد ایجاد نموده است [۱۰] که سبب شده است تا محدودیت‌هایی در نقل و انتقالات به ویژه برای مواد فاسد شدنی روبرو شوند و این عامل بر میزان درآمد و تولیدات آن‌ها تاثیرات سوئی گذاشته است. این موضوع در مناطقی که از نظر استراتژیکی حائز اهمیت هستند و به‌عنوان گذرگاه لجستیکی محسوب می‌شوند تاثیرات منفی و مخرب‌تری را ایجاد کرده است زیرا سبب افزایش قیمت مواد غذایی در تعدادی از کشورها و در نتیجه افزایش فقر روستایی شده است. زیرا در بسیاری از کشورهای کم درآمد بیشتر فقیران روستایی خریداران خالص محصولات کشاورزی هستند و این افزایش قیمت به صورت غیر مستقیم بر آن‌ها تاثیر می‌گذارد و سبب می‌شود تا نتوانند محصولات تولیدی خود را به موقع به بازار برسانند [۹]. از سویی دیگر می‌توان بیان نمود که در میان مدت و بلند مدت با تعمیق روند رو به کاهش جهانی، مناطق روستایی همچنان در معرض آسیب هستند. شکاف بسیار زیادی که در تولید ناخالص داخلی، سطح بهره وری و ارائه خدمات بین مناطق روستایی با کلان‌شهرها ایجاد می‌گردد مشابه بحران مالی ۲۰۰۸ جهانی است که به دلیل تنوع کمتر و وابستگی بیشتر به بازارهای صادراتی قابل تجارت کالاهای اولیه و واردات مواد اولیه غیر اصلی یا کالاهای واسطه‌ای در مقایسه با شهرها آسیب پذیرتر هستند [۱۳]. به همین ترتیب پیامدهای این بحران ممکن است تا بخش‌های اقتصادی مرتبط با روستاها همچون معدن و جنگل‌داری را بیش از پیش تحت فشار قرار دهد و بازارهای محلی را به چالش کشد.

شد. در واقع با برهم خوردن میزان تقاضا برای کالا و خدمات به علت محدودیت‌های دولت‌ها می‌توان شاهد تغییرات در مشاغل و همچنین امکانات و ظرفیت‌ها و ساختارهای اقتصادی در این نواحی بود. بنابراین سیگنال‌های بازار و تقاضای بسیاری از کالاها و خدمات در نواحی روستایی عمیقاً تحت تاثیر این عامل قرار گرفته و می‌تواند منجر به رشد بیکاری در این مناطق گردد [۲۲]. زیرا کاهش تقاضا کاهش عرضه را نیز به دنبال دارد و این عامل بر بهره وری نیروی کار نیز تاثیر گذار است زیرا می‌تواند زمین و سرمایه را نیز تحت تاثیرات خود قرار دهد [۱۶]. با توجه به این‌که بسیاری از مناطق روستایی در تولید آسیب پذیر شده‌اند، آن‌ها همچنین به شدت تحت تاثیر زنجیره‌های ارزش جهانی GVC نیز قرار گرفته‌اند که با افزایش تولید و تامین منابع، فرآیندهای تولیدی موجود همچنین قادر هستند تا از طریق افزایش تقاضا برای خدمات اساسی و محصولات جانبی فرصت‌های نوینی را برای برخی از مناطق روستایی فراهم آورند [۲۴].

-درآمد ناپایدار: شیوع کرونا باعث شده است تا بسیاری از مراتع، شیلات و مزارع تحت تاثیر آن قرار گیرند. به‌عنوان مثال در کشورهای اروپایی که مزارع بزرگی وجود دارد نیروی کار و سرمایه تحت تاثیر شیوع کرونا قرار گرفته و سبب شده است تا تولیدات عمده آن‌ها کاهش یابد در نتیجه با کاهش محسوسی در درآمد خود روبرو شده‌اند [۸]. با این حال از سویی دیگر می‌توان مشاهده نمود فروش دام، حمل و نقل مواد غذایی، توزیع آن‌ها و ... به شدت مختل شده است. بنابراین مردم در نواحی روستایی باید تلاش نمایند تا خود را با زنجیره تامین و توزیع مواد غذایی سازگار سازند در غیر این صورت کاهش درآمد همچنان ادامه خواهد داشت. در این بین می‌توان مشاهده نمود که بخش زنجیره‌های تامین مواد غذایی از جمله سوپرمارکت‌های روستایی توانسته‌اند با این شرایط به درستی کنار آیند. در برخی از مناطق دیگر گردش مالی ناشی از فروش مواد غذایی به صورت موقت مختل شده است و برخی دیگر از مشاغل مرتبط با کشاورزی با تغییراتی که در روند زنجیره تامین مواد غذایی ایجاد نموده‌اند توانسته‌اند خود را با شرایط وفق دهند [۲۷]. با این حال تغییر جهت به سمت فروش مستقیم مواد غذایی همیشه امکان پذیر نیست و تنها می‌تواند پیامدهای مالی در کوتاه مدت به همراه داشته باشد [۱۴]. از سویی دیگر کووید ۱۹ در چندین کشور اروپایی سبب شده است تا وضعیت کارگران فصلی با چالش‌هایی روبرو شود و اقتصاد خاکستری را برای این مناطق به همراه آورد. همچنین به دلیل اختلال در زنجیره‌های تامین، ممکن است ناامنی غذایی با کاهش درآمد و افزایش قیمت محصولات کشاورزی افزایش یابد. در صورت

- کاهش سرمایه گذاری داخلی: کووید ۱۹ سبب شده است تا اختلافات موجود در اقتصاد روستایی از نظر شغل، درآمد، سطح فقر و میزان دسترسی به دارایی‌ها و زیرساخت‌ها پر رنگ تر گردد. اقتصادهای روستایی توانایی ایجاد فرصت‌های اقتصادی بالقوه‌ای را برای کشورها در آینده دارند. این امر نیازمند تحول در کشاورزی با ایجاد زمینه‌ها و بسترهای سرمایه گذاری به ویژه سرمایه گذاری انسانی در مناطق روستایی است. اما بیماری کووید ۱۹ سبب شده است تا بخش خصوصی و سرمایه گذاری در این زمینه با کاهش چشم‌گیری روبرو گردد. در این دوره سرمایه گذاران در تلاش هستند تا بتوانند پاسخگویی مناسبی را برای افزایش انعطاف پذیری و تغییر دادن روندهای تقاضای وام و تغییر ساختارهای مرتبط با آن را فراهم آورند تا از این طریق قادر باشند به بازارهای تامین مالی دست پیدا نموده و امنیت غذایی و بهداشت را بهبود بخشند. سرمایه گذاری در مناطق روستایی هم اکنون در شوک به سر می‌برد و مشکلات بسیاری را در زمینه اتصال و دسترسی به منابع مالی، شکاف مالی و ... برای روستاها ایجاد کرده است [۳۷].

ارزیابی فرضیه‌ها و یافته‌های میدانی

فرضیه اول: «به نظر می‌رسد کرونا بر اقتصاد دهستان اشکور علیا تاثیرات قابل توجهی داشته است». برای بررسی این فرضیه از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد، در همین راستا به منظور کمی کردن مدل تجربی استفاده شده در روستای مورد مطالعه از روش مقیاس سازی استفاده شد. با توجه به اینکه طیف ۶ گزینه‌ای پرسشنامه‌ها (خیلی زیاد=۵، زیاد=۴، متوسط=۳، کم=۲، خیلی کم=۱، اصلا=۰) استفاده شد. براساس آزمون تی تک نمونه‌ای، عدد ۳ به عنوان میانه نظری پاسخ‌ها با میانگین تاثیرات کرونا بر اقتصاد روستای اشکور علیا معیار مقایسه تلقی گردید. در نهایت نمره به دست آمده از تاثیرات با نمره میانگین طیف مقایسه شد که با نتایج در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، همان طور که مشاهده می‌شود شاخص‌ها در ابعاد چهارگانه تاثیرات اقتصادی کرونا و ویروس، میانگین عملکرد ۴/۴۴ را به دست آورده‌اند، که بین این میانگین و عدد ۳ (میانه نظری پاسخ‌ها و معیار مقایسه) اختلاف معناداری وجود دارد ($p > 0.05$). بنابراین تاثیرات اقتصادی کرونا بر دهستان اشکور علیا در حد بالایی ارزیابی شده است.

جدول ۳: میانگین تاثیرات اقتصادی کرونا بر دهستان اشکور علیا

مؤلفه	میانگین تاثیرات	انحراف معیار
تاثیرات اقتصادی کرونا بر دهستان اشکور علیا	۴/۴۴	۰,۲۴۳

جدول ۴: آزمون تی برای سنجش تاثیرات اقتصادی کرونا بر دهستان اشکور علیا

مؤلفه	t	df	سطح معناداری	تفاوت میانگین	کرانه بالا	کرانه پایین
تاثیرات اقتصادی کرونا بر دهستان اشکور علیا	۹,۴۸	۶۸	۰,۰۰	۰,۲۵۷	۰,۳۶۵	۰,۲۵۸

فرضیه دوم: «به نظر می‌رسد کرونا بر اشتغال ناپایدار دهستان اشکور علیا تاثیرات قابل توجهی داشته است». در این فرضیه همه شاخص‌های مورد مطالعه مورد بررسی قرار گرفتند تا برای بدست آوردن وضعیت اشتغال روستایی در هر یک از معیارهای مورد نظر، از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. همان طور که مطرح گردید، عدد ۳ به عنوان میانه نظری ارزیابی تاثیرات کرونا بر اشتغال ناپایدار انتخاب شد. در این دوره بسیاری از روستاییان، به دلیل تعطیلی حتی قادر به فروش محصولات خود در بازارهای محلی هم نبوده‌اند. در سال‌های گذشته، محصولات فراوانی اعم از سبزی، تخم‌مرغ و ... چه از محل عرضه به ساکنان بومی و چه از محل عرضه به گردشگران به فروش می‌رسید، ولی این میزان با شیوع کرونا به

حداقل خود رسید. همچنین خرید طیور محلی نیز به دلیل نگرانی خریداران از ناقل بودن پرورش‌دهنده طیور، کاهش چشم‌گیری داشته است. از سوی دیگر، قیمت محصولاتی مانند کلم و هویج که بخش زیادی از آن‌ها به کشورهای دیگر صادر می‌شد به دلیل کاهش تردها و وضع محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های صادراتی افت قابل توجهی داشته و بعضاً به یک سوم کاهش یافته است. همچنین قیمت خرید شیر از دامداران بعضاً به نصف کاهش یافته است. کاهش کشتار دام و فروش صنایع دستی نیز در این دوره قابل توجه بوده است. نتایج آزمون تی برای این عامل در شاخص‌های مختلف در جدول ۵ آورده شده است:

جدول ۵: آزمون تی برای سنجش تاثیرات کرونا بر اشتغال ناپایدار دهستان اشکور علیا

اشتغال ناپایدار	اصلا	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	پیرسون	انحراف معیار	میانگین
عدم تنوع شغلی	۰	۱۲,۵	۱۲,۸	۲۳,۴	۴۳,۲۵	۴۸,۹۶	۰,۲۰۴	۰,۰۰۹	۰,۲۶
عدم دسترسی به عنوان تولید	۰	۱۱,۳	۸,۷	۲۸,۱۲	۴۴,۳۶	۴۷,۲۳	۰,۳۶۹	۰,۳۶	۰,۲۷
عدم دسترسی به عوامل توزیع	۰	۰	۱۳,۲۵	۲۷,۱۲	۴۸,۲۱	۴۷,۳۶	۰,۶۸	۰,۷۸	۰,۲۹
عدم دسترسی به ماشین آلات و ابزار مدرن	۰	۱۲,۱	۲۳,۱۴	۲۹,۳۵	۳۶,۲۸	۴۶,۱۴	۰,۷۸	۰,۳۶	۰,۳۲
عدم تنوع در محصولات روستایی	۰	۱۰,۱۴	۲۲,۱۰	۳۶,۱۲	۳۹,۷۸	۴۳,۲۰	۰,۹۸	۰,۱۴	۰,۳۳
عدم دسترسی به بازار و مراکز فروش	۰	۹,۸۷	۱۰,۸	۳۴,۲۳	۳۴,۶۷	۴۸,۷	۰,۳۶۴	۰,۷۸	۰,۳۷
عدم توزیع بهینه منابع	۰	۱۲,۴	۱۳,۲۶	۲۲,۴۸	۲۹,۶۸	۴۹,۵۸	۰,۷۸۴	۰,۸۹	۰,۳۹
عدم توانایی در مواجه شدن با چالش‌های این دوره	۴,۱۲	۲۳,۴	۱۹,۷۸	۲۷,۲۳	۲۷,۸۹	۴۹,۶۳	۰,۶۳۲	۰,۱۷	۰,۴۱
عدم دسترسی به فرصت شغلی	۰	۲۳,۱	۱۶,۵۷	۲۹,۲۴	۲۳,۶	۴۷,۹	۰,۹۶۳	۰,۱۹۳	۰,۴۲

عمیق‌ترین آثار منفی را اقامتگاه‌های گردشگری روستایی و عشایری شاهد بوده‌اند. همچنین معیشت روستاییان و عشایر، بیشترین آسیب را از ناحیه اختلال در بازاریابی و فروش محصولات کشاورزی شاهد بوده‌اند. به‌طور کلی، به‌دلیل اختلال در بازار این محصولات، درآمد و قدرت خرید تولید کنندگان کاهش یافته است. اختلال در بازار به نوبه خود ناشی از فقدان زنجیره‌های ارزش و تامین، پایدار و فراگیر در بخش کشاورزی و نواحی روستایی است. در شرایط موجود، قراردادهای خرید محصول از تولید کنندگان روستایی که هر ساله منعقد می‌شد، کاهش یافته است.

فرضیه سوم: «به نظر می‌رسد کرونا بر درآمد ناپایدار دهستان اشکور علیا تاثیرات قابل توجهی داشته است». شواهد حاکی است برخی از خانوارهای شهری، در ایام شیوع کرونا اقدام به مهاجرت موقت به نواحی روستایی کرده‌اند. عدم تداوم تدابیر مناسب برای کنترل رفت و آمد شهروندان به نواحی روستایی و عشایری، به‌دلیل ضعف اساسی در امکانات بهداشتی و درمانی این نواحی، می‌تواند آثار منفی قابل توجه و جبران ناپذیری از خود بر جای گذارد. به‌طور کلی محصولاتی که بازارهای منطقه‌ای و ملی داشته‌اند و حتی محصولات برخوردار از بازارهای محلی، با کاهش فروش و قیمت مواجه شده‌اند. می‌توان گفت از بین کسب و کارهای روستایی و عشایری

جدول ۶: آزمون تی برای سنجش تاثیرات کرونا بر درآمد ناپایدار دهستان اشکور علیا

درآمد ناپایدار	اصلا	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	پیرسون	انحراف معیار	میانگین
افزایش هزینه‌های زندگی	۰	۱۲,۴	۱۴,۶	۵۲,۱۴	۴۴,۱۳	۴۸,۱۲	۰,۰۱۷	۰,۵۴	۰,۱۹
عدم بهبود در وضعیت اشتغال	۰	۰	۱۲,۲	۲۳,۲۸	۴۱,۲۳	۴۷,۶۳	۰,۰۰	۰,۲۳	۰,۲۶
کاهش درآمدزایی	۱۲,۳۵	۲۴	۱۰,۳۵	۱۲,۹	۴۵,۳۶	۴۸,۲۳	۰,۱۲۳	۰,۲۸	۰,۵۳
کاهش کارآفرینی	۱۶,۸۷	۳۳,۱۵	۲۶,۳	۱۸,۲۵	۴۰,۳۶	۳۸,۸۷	۰,۲۹	۰,۹۳	۰,۶۳
کاهش خلاقیت و نوآوری در کسب درآمد	۰	۱۰,۳	۱۸,۲	۱۰,۱	۴۸,۹۸	۴۷,۲۹	۰,۲۸	۰,۹۷	۰,۶۲۷
عدم دسترسی به منبع درآمدی نوین	۰	۹,۲۸	۱۷,۲۳	۱۲,۲	۴۷,۸۹	۴۹,۳۶	۰,۳۴	۰,۹۱	۰,۶۵۷

منفی ۴,۲٪ کاهش داد. بهترین پیش بینی برای رشد اقتصادی ایران منفی ۶٪ است. بنابراین به درستی می‌توان مشاهده نمود که این عامل می‌تواند به نواحی روستایی به ویژه دهستان اشکور علیا تاثیرات قابل توجهی داشته باشد و شیوع کرونا همگام با مشکلات و معضلاتی که در عرصه اقتصادی برای سایر مناطق جهان پیش آورده است، حرکت نماید.

فرضیه چهارم: «به نظر می‌رسد کرونا بر افزایش فقر دهستان اشکور علیا تاثیرات قابل توجهی داشته است». با توجه به وضعیت عدم قطعیت حاکم بر اقتصاد در چنین شرایطی، میل به سرمایه گذاری بلند مدت و خرید کالاهای بادوام در خانوارها حداقلی است. همه‌ی پیش بینی‌ها ناظر بر کوچک شدن اقتصاد جهان است. IMF پیش بینی خود را از مثبت ۳,۱٪ به

جدول ۷: آزمون تی برای سنجش تاثیرات کرونا بر افزایش فقر دهستان اشکور علیا

افزایش فقر	اصلا	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	پیرسون	انحراف معیار	میانگین
عدم دسترسی به ابزارها برای افزایش فعالیت در کارها	۰	۲,۸	۱۲,۳۶	۲۳,۴	۳۷,۴۸	۳۷,۵۸	۰,۰۰۱	۰,۸۴۴	۰,۲۸
کاهش ارزش افزوده کشاورزی	۰	۲,۶۹	۱۷,۸۹	۲۲,۸۹	۳۸,۹۸	۳۸,۹۵	۰,۲۵۸	۰,۸۹۱	۰,۲۹
کاهش تولید ناخالص داخلی	۰	۲,۹۹	۱۷,۷۴	۲۶,۳۵	۳۶,۹۷	۳۷,۶۳	۰,۳۶	۰,۶۸	۰,۳۸
افزایش مهاجرت داخلی	۰	۳,۶۷	۱۹,۳۶	۲۷,۸۹	۳۹,۱۴	۳۶,۳۵	۰,۶۹۷	۰,۹۸۷	۰,۳۹
کاهش قیمت تولید کنندگان بخش دولتی	۰	۴,۸۷	۱۷,۲۰	۲۹,۳۶	۳۷,۸۷	۳۴,۲۳	۰,۳۴	۰,۳۶	۰,۴۳
کاهش سرمایه خالص بخش کشاورزی	۰	۶,۹۷	۱۶,۳۲	۲۷,۸	۳۹,۱۴	۳۶,۳۶	۰,۹۶	۰,۹۷۴	۰,۴۷
کاهش دسترسی به منابع اولیه	۱,۴۷	۶,۳۸	۱۲,۳۶	۲۳,۶۳	۳۸,۷۰	۲۲,۳	۰,۳۴	۰,۸۷	۰,۴۹

بعضی از مواقع ظرفیت‌ها پاسخگوی مسافر و گردشگر نیست. ایجاد بازارچه‌های روستایی، توجه به برند سازی، افزایش دانش عمومی مردم روستایی و خرید مازاد تولید را برای تحقق این برنامه لازم است. اما در دوره کرونا با توجه به ضعف اقتصادی در دولت و سطح کلان می‌توان مشاهده نمود که میزان سرمایه گذاری در تمامی مناطق از جمله دهستان اشکور علیا بنا بر گفته مردم محلی کاهش محسوسی داشته است و این عامل زمینه ساز بروز بحران‌های اجتماعی و اقتصادی جدی‌تری خواهد شد.

فرضیه پنجم: «به نظر می‌رسد کرونا بر کاهش سرمایه گذاری در دهستان اشکور علیا تاثیرات قابل توجهی داشته است». در این منطقه تنها کشاورزی و دامپروری تنها حوزه فعالیت اقتصادی روستایی نیست و نگاه همه جانبه‌ای حاکم شده که اکنون این روستای دارای ظرفیت گردشگری در زمان حاضر نیز است. گردشگری روستایی یکی از منابع خوب درآمدی و اقتصادی به‌عنوان صنعت پاک مطرح و متناسب با فرهنگ و بافت روستا است که در برخی از این مناطق در

جدول ۸: آزمون تی برای سنجش تاثیرات کرونا بر کاهش نرخ سرمایه گذاری دهستان اشکور علیا

کاهش نرخ سرمایه گذاری	اصلا	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	پیرسون	انحراف معیار	میانگین
تسهیلات برای ایجاد کسب و کار	۰	۲,۹	۱۰,۳۶	۲۴,۴	۴۷,۳۸	۴۷,۹۱	۰,۰۰۱	۰,۸۴۴	۰,۳۰
دریافت وام و اعتبارات	۰	۹,۳۹	۱۹,۸۷	۲۸,۱۹	۴۸,۹۲	۴۸,۳۷	۰,۲۱۸	۰,۸۹۱	۰,۳۴
منابع مالی لازم برای فعالیت‌های جدید	۰	۱,۹۹	۱۳,۳۴	۲۳,۱۵	۴۶,۳۶	۴۷,۲۹	۰,۳۷	۰,۶۸	۰,۳۸
سرمایه گذاری در واحدهای تولید	۰	۴,۶۷	۱۲,۸۶	۲۱,۳۶	۴۹,۲۹	۴۶,۱۸	۰,۵۹۷	۰,۹۸۷	۰,۳۷
دسترسی به سرمایه‌های موجود	۰	۳,۸۸	۱۳,۹۰	۲۰,۲۴	۴۷,۳۷	۴۴,۱۲	۰,۶۴	۰,۳۶	۰,۴۰
وجود سرمایه گذاران محلی برای ایجاد فرصت شغلی	۰	۹,۹۶	۱۲,۶۲	۲۱,۷۹	۴۹,۲۴	۴۶,۱۶	۰,۹۶	۰,۹۷۴	۰,۴۲
حمایت دولت از سرمایه گذاری	۰	۸,۳۱	۱۰,۴۶	۲۲,۶۸	۴۸,۱۰	۴۲,۲۹	۰,۴۴	۰,۸۷	۰,۴۳
سرمایه گذاری در فعالیت‌های فرآوری	۰	۸,۲۳	۱۲,۶۹	۲۱,۳	۴۷,۸۱	۳۹,۸۵	۰,۶۹	۰,۸۲	۰,۴۷

نتیجه گیری و پیشنهادات

در این ارتباط سامنر و همکاران (۲۰۲۰) بیان می‌کنند که کووید ۱۹ قادر است تا برای اولین بار بعد از ۱۹۹۰ فقر و اقتصاد روستایی را تحت تاثیرات منفی خود قرار دهد [۴۱]. مناطق روستایی، به ویژه در کشورهای در حال توسعه برای مقابله با تاثیر مستقیم و غیرمستقیم این بحران، آمادگی کمتری دارند. در اکثر کشورها و تقریباً در تمام کشورهای کم درآمد

بیشتر افراد فقیر در مناطق روستایی جهان زندگی می‌کنند. از ۷۳۴ میلیون فرد فقیر پیش از بحران کووید ۱۹، ۸۰ درصد آن‌ها در مناطق روستایی سکونت داشتند. از این تعداد ۷۶ درصد کشاورز هستند. رکوردهای جهانی گذشته تاثیرات مستقیمی بر افزایش فقر و به ویژه فقر روستایی و اقتصاد آن‌ها داشته است.

ساکنان روستای اشکور علیا در زمینه اقتصادی با ضعف روبرو هستند و در این ارتباط بسیار شکننده هستند. در این ارتباط یافته‌های تحقیق نشان داد که در برابر بحران کووید ۱۹ شرایط بحرانی و نیمه بحرانی بر شرایط مطلوب برتری دارد. بنابراین در نتیجه برای بهبود شرایط می‌توان استراتژی‌هایی را بدین شرح ارائه نمود:

استراتژی‌های شرایط بحرانی: اقدامات پیش‌گیرانه برای حفظ خدمات اساسی در دهستان اشکور علیا: اقداماتی همچون قرنطینه سراسری به علت شیوع کرونا در برخی از جوامع روستایی سبب تاثیرات منفی بسیاری شده است. در این زمینه دولت و گروه‌های حمایت‌کننده باید قادر باشند تا تعدادی از اقدامات اضطراری را برای حفظ خدمات اساسی و قابل توجه در زمینه اقتصادی برای شهروندان و ساکنان مناطق روستایی فراهم آورند. حفظ و ارائه خدمات در مناطق روستایی با توجه به تراکم پایین این مناطق دارای صرفه اقتصادی بیشتری نیز است و نسبت به مناطق شهری دارای چالش کمتری است. این اقدامات می‌تواند شامل اطمینان از در دسترس بودن نهاده‌های دامی و کشاورزی، کمک به بخش صنایع دستی و ... روستاها باشد. به عنوان مثال در لیتوانی یک مرکز هماهنگ‌کننده به صورت داوطلبانه ایجاد شده است که به افرادی که در قرنطینه نیاز به کمک دارند یاری می‌رساند. از سویی دیگر باید اجازه داده شود تا بازارهای روستایی با محدودیت‌ها و اقدامات احتیاطی اندک فعالیت کنند. اطمینان حاصل شود که کشاورزان می‌توانند در مزرعه کار کنند که این ممکن است به معنای تضمین منابع کود، دانه و سوخت باشد و در بعضی موارد اجازه کار فصلی را برای برداشت محصول می‌دهد.

استراتژی‌های شرایط نیمه بحرانی: حمایت دولت از تجارت در دهستان اشکور علیا: اقتصاد روستایی به دلیل تنوع کمتری که دارند اغلب دارای وابستگی کمتری به فعالیت‌های معامله‌گرانه نیز هستند که معمولاً تحت تاثیر شوک‌های اقتصادی قرار دارند. شوک فعلی نیز ناشی از شیوع بیماری و قرنطینه گسترده و سراسری سبب شده است تا بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی متوقف شود و خدمات رسانی و فعالیت اقتصادی را تحت تاثیرات خود قرار دهد. بدون حمایت از شرکت‌های خرده‌پا در نواحی روستایی می‌توان شاهد نابودی اقتصاد در این مناطق بود. بنابراین باید اقدامات برای حمایت از کشاورزی، جنگل‌داری، گردشگری و ... در این مناطق شکل گیرد. همچنین باید کانال‌هایی برای ورودی‌های کشاورزی، فرآوری و بازاریابی تنظیم گردد. این شامل به حداقل رساندن محدودیت‌ها و اولویت بندی این فعالیت‌ها و حمل و نقل است. راه‌هایی برای ادامه کار شرکت‌های زنجیره‌ای تامین غذا پیدا گردد، یا اگر

آن‌ها باید با ظرفیت کمتری تعطیل شوند یا کار کنند، وام‌هایی را ارائه دهند تا با عبور از بحران مجدداً افتتاح شوند. به عنوان مثال دولت کانادا ۲۸۷ میلیون CAD از طریق شبکه‌های جوامع اجتماعی برای حمایت از خدمات کوچک تجاری در مناطق روستایی فراهم آورده است. هر کدام از این ۲۸۷ دفتر وظایف و مسولیت‌هایی در ارتباط با اعطای وام، آموزش، راه اندازی و گسترش مشاغل خرده‌پا را بر عهده دارند یا اینکه ایالات متحده آمریکا بسته ۳۹ میلیارد دلاری را برای حمایت از مناطقی که دارای شیوع گسترده‌ای از منظر کرونا و بی‌روسی هستند اختصاص داده است. همچنین برای مشاغل با درآمد کمتر از ۷۸ هزار دلار در سال نیز وام بدون ضمانت اختصاص داده است [۲۶].

استراتژی‌های شرایط نیمه مطلوب: اقدامات حمایتی برای مردم دهستان اشکور علیا: در این ارتباط می‌توان از طریق برنامه‌هایی مانند اعطای وام بدون بهره و مشارکت در باز پرداخت آن‌ها از مردم و کشاورزان در مناطق روستایی حمایت نمود. به عنوان مثال استرالیا با اقدامات و برنامه‌های متعددی که برای جوامع بومی در نظر گرفته است توانسته است بهترین پاسخ را برای مردم در دوره شیوع کرونا و بی‌روسی ارائه دهد و از افراد آسیب‌پذیر حمایت نماید. نکته مهمی که در این استراتژی وجود دارد این است که تصمیمات باید براساس توصیه رهبران بومی که برای تهیه آن‌ها برنامه ریزی شده است استفاده گردد. به علاوه باید تلاش گردد تا اطلاعات مرتبط با کووید ۱۹ نیز برای کمک نمودن به مشاغل در رفع فوری مشکلات آن‌ها در اختیار مردم بومی قرار گیرد. علاوه بر این دولت باید از آژانس‌های مختلفی پشتیبانی نماید تا قادر باشد که کارگران بومی در مناطق روستایی را به کار گیرد و از بیکار شدن آن‌ها جلوگیری به عمل آید.

استراتژی‌های شرایط مطلوب: بهبود زیرساخت‌های دیجیتال و قابل دسترس در دهستان اشکور علیا: اقدامات مرتبط با قرنطینه سازی نواحی مختلف با هدف کنترل بیماری سبب کاهش تحرک، کاهش ارائه خدمات و ... شده است. از این رو توصیه می‌شود با تقویت بخش دیجیتال و زیرساخت‌های مرتبط با آن، روند اقتصاد را به دورکاری تبدیل نمود تا از این طریق نیز افراد قادر باشند تا درآمدی را برای خود با استفاده از این فناوری فراهم آورند. البته باید بیان نمود که شکاف بین شهر و روستا در زیرساخت‌های دیجیتالی بسیار مشهود و فراوان بود. به عنوان مثال در حالی که ۸۵ درصد از خانواده‌های شهری به ۳۰ مگابایت در ثانیه به پهنای باند دسترسی دارند در مناطق روستایی تنها ۵۶ درصد از خانوارها به آن دسترسی دارند [۲۶].

۸. European Commission. Structure and Dynamics of EU Farms: Changes, Trends and Policy Relevance; DG Agriculture: Brussels, Belgium, ۲۰۱۳.
۹. FAO. ۲۰۲۰c. Impact of COVID-۱۹ on informal workers. Rome
۱۰. Garcia Mora A and Rutkowski M (۲۰۲۰). Remittances in times of the coronavirus– keep them flowing.
۱۱. Ghadermazi Hamed, Ahmadi Atefeh (۲۰۱۸). Analysis of levels of space economy development and its spatial effects at the level of Sanandaj suburban area, Journal of Urban Research and Planning, Year ۸, Issue ۳۱, Winter ۲۰۱۷. P: ۱۰۶.
۱۲. Gittens Angela (۲۰۲۰). Impacts of COVID-۱۹ on aviation and the airport business. P: ۱.
۱۳. Goldberg Pinelopi (۲۰۲۰). “Policy in the time of Coronavirus.” in Mitigating the COVID Economic Crisis: Act Fast and Do Whatever It Takes, eds Richard Baldwin and Beatrice Weder di Mauro. VOX, [https://voxeu.org/content/mitigating-COVID-۱۹-economic-crisis-act-fast-and-do-whatever-it-takes](https://voxeu.org/content/mitigating-COVID-19-economic-crisis-act-fast-and-do-whatever-it-takes).
۱۴. Hingley M.K. Power to all our friends? Living with imbalance in supplier-retailer relationships. Ind. Mark. Manag. ۲۰۰۵, ۳۴, P: ۸۵۵.
۱۵. Javan J., Alavizadeh, S and Kermani, M (۲۰۱۱). the Role of Various Economic Activities in Sustainable Rural Development Case Study: Semirom County, Journal of the Iranian Geographic Society, New Year, Year ۹, Issue ۲۹, P: ۱۹.
۱۶. Karlsson M, Nilsson T; Pichler S. The impact of the ۱۹۱۸ Spanish flu epidemic on economic performance in Sweden: An investigation into the consequences of an extraordinary mortality shock. J. Health Econ. ۲۰۱۴, ۳۶, P: ۱۷.
۱۷. Kauzya John-Mary (۲۰۰۷). Political Decentralization in Africa: Experiences of Uganda, Rwanda and South Africa. Decentralizing Governance: Emerging Concepts and Practices: P: ۷۸.
۱۸. Khan Naushad and Naushad Mahnoor and Fahad Shah and Faisal Shah and Muhammad Anees, COVID-۱۹ ۲۰۱۹ and World Economy (April ۱, ۲۰۲۰). Journal of Health Economics, Forthcoming.

بنابراین پیشنهاد می شود با فراهم آوردن شرایط و امکانات لازم فضای دیجیتال، تا حدودی زمینه بهبود وضعیت اقتصادی را فراهم کرد، زیرا در دوره کنونی فناوری اطلاعات و ارتباطات و عصر دیجیتالی شدن از اهمیت به سزایی برخوردار است و از این طریق می توان به درآمد مناسبی دست پیدا نمود. همچنین دولت ها را قادر می سازد تا از این طریق بتوانند به ساکنان نواحی روستایی دور افتاده نیز از طریق خدمات الکترونیکی کمک نمایند و مشارکت شهروندان را افزایش دهند.

تشکر و قدردانی: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

تاییدیه های اخلاقی، تعارض منافع: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

سهم نویسندگان و منابع مالی/حمایت ها: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع

۱. Anderson R, (۲۰۲۰). Economic Impacts of COVID-۱۹ on Food and Agricultural Markets, June ۲۰۲۰, DOI:۱۰.۱۳۱۴۰/RG.۲,۲,۱۷۶۳۰,۶۶۸۸۱, Project: Forest Economics: Markets.
۲. Anil K Rajvanshi (۲۰۱۶). Roadmap for Rural India, Current Science, Vol. ۱۱۱, No. ۱, July ۲۰۱۶.
۳. Anthony Ikechukwu (۲۰۲۰). COVID-۱۹ and the economy an African perspective, Journal of African Studies and Sustainable Development. ISSN: ۲۶۳۰-۷۰۶۵ (Print) ۲۶۳۰-۷۰۷۳ (e). Vol. ۳ No. ۲. ۲۰۲۰. P: ۳۱.
۴. Azkia Mostafa and Ghaffari Gholamreza (۲۰۱۰). Rural development with emphasis on rural society of Iran; Tehran.
۵. Baker Scott R, et al (۲۰۲۰). How does household spending respond to an epidemic? Consumption during the ۲۰۲۰ COVID-۱۹ pandemic. No. w۲۶۹۴۹. National Bureau of Economic Research, ۲۰۲۰.
۶. Chigbu Uchendu Eugene (۲۰۱۲). Village renewal as an instrument of rural development: Evidence from Weyarn, Germany. Community Development. ۴۳ (۲):۲۰۹۲۲۴.doi:۱۰.۱۰۸۰/۱۵۵۷۵۳۳۰,۲۰۱۱, ۵۷۵۲۳۱. P: ۲۱۰.
۷. Cohen G (۱۹۷۸). Karel Marx's Theory of history, Oxford, Oxford university press. P: ۵۱.

- Confinement n'Empêche pas l'Affinage. Available online: <https://www.ouest-france.fr/sante/virus/coronavirus/coronavirus-vire-normandie-la-ferme-d-uo-le-confinement-n-empeche-pas-l-affinage-۶۸۰۹۵۵۶> (accessed on ۲۴ April ۲۰۲۰).
۲۸. Peck J and Wills J (۲۰۰۰). What Is Geography, *Antipode Journal*, Vol. ۳۲, No. ۱. P. ۷۶.
۲۹. Pellissery Sony (۲۰۱۲). "Rural Development". *Encyclopedia of Sustainability*. ۷: ۲۲۲-۲۲۵.
۳۰. Peterson K Ozili and Thankom Arun. (۲۰۲۰). Spillover of COVID-۱۹: impact on the global economy. Available at SSRN ۳۵۶۲۵۷۰, ۲۰۲۰.
۳۱. Phillipson J; Gorton M, Turner R; Shucksmith M, Aitken-McDermott K, Areal F; Cowie P, Hubbard C, Maioli S, McAreavey R, Souza-Monteiro D, Newbery R, Panzone L, Rowe F, Shortall S. The COVID-۱۹ Pandemic and Its Implications for Rural Economies. *Sustainability* ۲۰۲۰, ۱۲, ۳۹۷۳.
۳۲. Ramesht Mohammad Hussein (۲۰۱۰). *Space in Geomorphology*, Fourteenth Volume Planning. P: ۱۱۵.
۳۳. Rawals Vikas, Manish Kumar, Ankur Verma and Jesim Pais (۲۰۲۰). COVID-۱۹ Lockdown: Impact on agriculture and rural economy, *Agriculture, COVID-۱۹, Featured Themes, Human Development*, slider.
۳۴. Reardon Endashaw, Mackolil Joby, Nyika Joan, Ramadas Sendhil (۲۰۲۰). Deciphering the impact of COVID-۱۹ pandemic on food security, agriculture, and livelihoods: A review of the evidence from developing countries. *Current Research in Environmental Sustainability*, ۱۰۰۰۱۴. doi: ۱۰.۱۰۱۶/j.crsust.۲۰۲۰.۱۰۰۰۱.
۳۵. Rezvani Mohammad Reza (۲۰۱۰). *Introduction to Rural Development Planning*, Tehran, Qoms Publishing. P ۳۶.
۳۶. Rozelle S, Rahimi H, Wang H & Dill E. ۲۰۲۰. Lockdowns are protecting China's rural families from COVID-۱۹, but the economic burden is heavy (۲۰۲۰).
۳۷. Runde Daniel F. (۲۰۲۰). *How Impact Investments Can Strengthen Rural Economies in the Age of Covid-۱۹*. P: ۱.
۳۸. Saeedi, Abbas (۲۰۱۴). *Basic Concepts in Physical-Spatial Planning*, Quarterly Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=۳۵۶۶۶۳۲> or <http://dx.doi.org/۱۰.۲۱۳۹/ssrn.۳۵۶۶۶۳۲>.
۱۹. Lashgari E (۲۰۲۰). Theoretical consequences of political Decision makers from geographic space within the hermeneutic phenomenology approach. *Human Geography Research*, ۵(۱۵), -. doi: ۱۰.۲۲۰۵۹/jhgr.۲۰۲۰.۲۹۹۵۲۴.۱۰۰۸۰۹۵.
۲۰. Lashgari Ehsan (۲۰۱۸). Explaining the concept of geographic space in the schools of proof and hermeneutics. *Geography and Environment Planning*, ۲۹ (۲), ۳۵-۵۴. DOI: ۱۰.۲۲۱۰۸ / GEP.۲۰۱۸.۹۸۰۶۱,۰.
۲۱. Li Geng Yaohua, Fan Yanni, Lai Tiantian, Han Zonghui, Li Peiwen, Zhou Pan, Wenbiao Wang, Dingwen Hu, Xiaohong Liu, Qiwei Zhang, Jianguo Wu (۲۰۲۰). Coronavirus infections and immune responses, Volume ۹۲, Issue ۴, Special Issue: ۲۰۱۹ Novel Coronavirus Origin, Evolution, Disease, Biology and Epidemiology: Part-I, April ۲۰۲۰, Pp ۴۲۴-۴۳۲.
۲۲. Ma C; Rogers J.H, Zhou S. *Global Economic and Financial Effects of ۲۱st Century Pandemics and Epidemics*; Federal Reserve Board: Washington, DC, USA, ۲۰۲۰.
۲۳. McCarthy Niall (۲۰۲۰). COVID-۱۹'s Impact on Tourism: Which Countries Are the Most Vulnerable? [Infographic], P: ۱.
۲۴. Muro M, Maxim R and Whiton J. "The places a COVID-۱۹ recession will likely hit hardest" March ۱۷, ۲۰۲۰. Brookings Institute. <https://www.brookings.edu/blog/the-avenue/۲۰۲۰/۰۳/۱۷/the-places-a-COVID-۱۹-recession-will-likely-hit-hardest>.
۲۵. Nouri Zamabadi Hedayat A and Amini Faskhodi Abbas (۲۰۰۸). The contribution of agricultural development in rural development: a case study of rural areas of Isfahan province, *Iranian Journal of Agricultural Sciences*, No. ۶۲, ۲۰۰۷, p. ۲۷۵.
۲۶. OECD (۲۰۱۹), *Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/۱۰.۱۷۸۷/۹۷۸۹۶۶۴۳۱۲۰۱۲-en>.
۲۷. Ouest France. *Coronavirus. Vire Normandie: À la Ferme d'Uo, le*

- <https://www.carnegie.org/topics/topic-articles>.
۴۴. WHO. World Health Organization. Laboratory testing of human suspected cases of novel coronavirus (nCoV) infection [published online ahead of print January ۲۱, ۲۰۲۰].
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/330374/WHO-2019-nCoV-laboratory-2020,1-eng.pdf>.
۴۵. World economic (۲۰۲۰). Impact of COVID-۱۹ on the Global Financial System.
۴۶. Yasoori Majid, Javan Farhad (۲۰۱۴). Analysis of Restrictions on Diversification of Rural Economy Case: Upper Eshkor County, Quarterly Journal of Space Economics and Rural Development, Fourth Year, No. ۳, Fall ۲۰۱۵, ۱۳ consecutive P: ۲۰.
- Journal of Physical-Spatial Planning, First ۱۳ Year, Third Issue, Summer ۲۰۱۳. P: ۱۳.
۳۹. Shortall S; Sutherland L; McKee A; Hopkins J. Women in Farming and the Agriculture Sector, Scottish Government: Edinburgh, Scotland, ۲۰۱۷.
۴۰. Singh Bhanu Pratap, Impact of COVID-۱۹ on Rural Economy in India (May ۲۰, ۲۰۲۰). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3609973> or [http://dx.doi.org/10,2139/ssrn.3609973](http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3609973).
۴۱. Sumner A, Hoy C & Ortiz-Juarez E (۲۰۲۰). Estimates of the impact of COVID-۱۹ on global poverty.
۴۲. Taherkhani M (۲۰۰۰). Industrialization of villages, Ministry of Jihad-e-Sazandegi Press, First edition, Tehran. P: ۲۱.
۴۳. WESO (۲۰۱۶). How Poverty and Inequality Are Devastating the Middle East.